

S E R M O

A/26

N O B I L I S

H U N G A R I

A D

C O N S T A T U S S U O S
E T O R D I N E S

D U M

I N P R O V I N C I A L I C O M I T A T U S C U J U S D A M S Y N O D O
P O S T

P E R L E C T A S R E G I A S L I T T E R A S
D E B E L L I S U B S I D I I S

A B I N C L Y T A

R E G N I H U N G A R I A E N O B I L I T A T E

A D V E R S U S B O R U S S U M

A G E R E T U R

C A S S O V I A E,

M. DCC. LXXVIII.

S E R M O

N O B I L I S

H U M A N I

A D

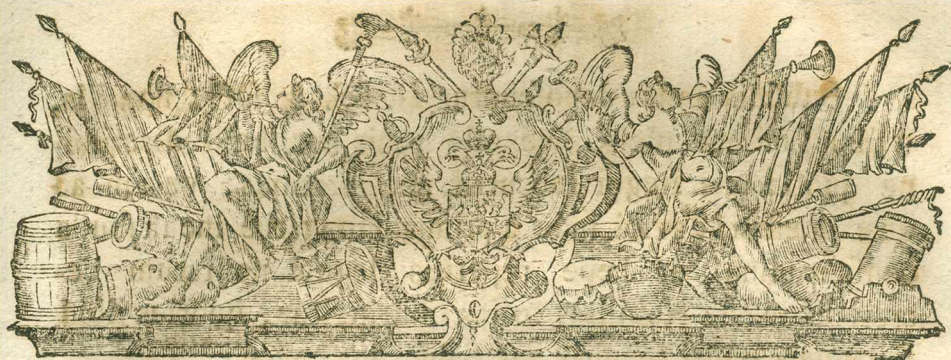
C O N S T A T U S
E T O R D I N E S

In pace decus, in bello praesidium

Tacitus.

KNY-18-00900

Audivistis Inclyti Status & Ordines, idque ex
ipsis AUGUSTISSIMAE PRINCIPISNE dicam?
an MATRIS nostræ litteris audivistis; ini-
micas Borussii Regis Copias violentis armis in vicinam
nobis denuo irrupisse Bohemiam, belloque initium fecif-
se, cujus vel nuntius dubio rumore dudum jam per oras
nostras diffusus, communem in vobis tunc omnibus admi-
rationem; indignationem hodie, ut video, movet acer-
bissimam.

Quis enim non indignetur, si belli hujusce infau-
sti non minus, ac injustissimi Initia, originem, & Causas
attento volvat animo, perspiciatque?

Has utpote ignotas, fusiori oratione persequi, gran-
de foret pretium operæ, nisi ad ea dictionis Capita fe-
stinus properarem, quæ unam, solamque sermonis mei
materiem constituunt.

Subsidia nostra deposcuntur II. SS. & OO; non illa, quibus misera plebs sine ullo pacis aut belli discrimine quotidianis Regni succurrit necessitatibus; verum ad quæ præstanda avitâ inde a primis Hungariæ incunabulis consuetudine, et sæpe repetitis legum nostrarum decretis Hungara Nobilitas toties obstringitur, quoties illud PRINCIPIS nostri requirit aut Salus, aut honor.

De utroque res hodie agitur II. SS & OO. nec minus honori quam Saluti REGIAE DOMUS nostræ periculum imminet, nisi hostilibus Borussorum conatibus in tempore obvietur.

Neque enim est, ut quis existimet, quasi vero quo Borussus adversus omnia tam humanitatis quam gentium jura PRINCEPEM NOSTRAM infectatur bello, suam Bavarorum Successioni, cujus partem AUSTRIAE DOMUS jure sibi vendicavit optimo, deberet originem. Sub inani hocce prætextu alia, eaque perversa latent consilia, aliæ prorsus machinationes.

Quæ ne effectum fortiantur, non tantum universæ Germanorum genti, aut cujus exitium maximopere quaeritur, AUSTRIACAE DOMUI; sed etiam nobis, quin toti Europæ perniciosum, ad arma conclamandum est II. SS. & OO., junctisque viribus saluberrimi illi fines secundandi, quos MAGNAE THERESIAE, nec minoris Theresiæ JOSEPHI in commune bonum intenta sibi præfixit cura ac sedulitas.

En princeps dicendi argumentum! quod, ut digno tractetur ordine, in duplex dispertiar caput; quorum primum

mum subsidia belli à nobis præstanda; alterum, quænam illa?
& qualia? paucis, ne vestra abuti velle videar patientia,
docebit.

Ut quæ ab AUGUSTISSIMA DOMINA NOSTRA deposcuntur,
belli præstemus subsidia, innumeræ suadent rationes,
leges cogunt. Verum absit, ut dum ad gentem loquor,
quæ ingenita animi generositate, & toties testato Regibus
suis complacendi studio propriâ id semper maluit sponte
sectari, quod aut sibi, aut Principi suo seu utile, sive ad
cumulandum honorem existimavit idoneum, nunquam non
invidiosa legum quamvis sanctarum adducam momenta.
Alia sunt, tantoque graviora, quanto majoris, quam ipsæ
Leges, sunt ponderis, si ad concionem non servili metu,
sed mascula Nobilitatis virtute cuncta ponderantem per-
ferantur.

Qualem, cum vos intuear II. SS. & OO. dabo operam,
ut ea duntaxat in medium adferam argumenta, quæ vestro
digna honore, digna nomine sunt; non quasi argumentis
opus esse existimarem, ut id præstetis, quod, si etiam non
postularetur, ultro à vobis deferri oporteret: sed ut pu-
blicum nobilitati meæ, vestræque statuam monumentum
ad feros usque posteros & longe remotas redundaturum
gentes, novo eoque egregio edocendas exemplo, quid
quantumque PRINCIPIS apud Hungaros queat AMOR.

Quo uno soloque cum vestra hodie accendere cupiam studia, mentes animare, non ego quidem hostium seu in ordiendo sive in continuando jam bello insolentiam, spretam infractamque pactorum fidem, scdatam latrociniis memorabo Bohemiam. Nec periclitantem Imperii Romano Germanici libertatem, Majestatem contemtam prædicabo. Quid? quod ipsa reticebo pericula, quæ proximam Regno etiam nostro perniciem minantur, si dubia belli fors obliqua Borussi Regis secundet consilia. Omnia hæc, quin his ipsis ampliora, quæ ad persuadendam subsidii à vobis præstandi necessitatem & suppetunt, & copiose adferri possunt, prudens præteribo argumenta, nervosâ haud dubie oratione persequenda, si mihi ad alios, quam Hungaros sermo foret, quorum insitam animis altitudinem me violaturum existimarem, si dum belli subsidia præstanda dico, id alio, quam quod PRINCIPIS deponcat AMOR, evincere vellem argumento.

Et certe; quidquamne hac in re dici potest gravius accomodatiusque? quam quod Subsidia vestra ab ea postulentur Principe, cui omnis quidem Hungaria, sed præpripriis triplex ille Prælatorum, Magnatum & Nobilium Ordo tantis obstringitur titulis, ut haud sciam, an ii proprio nostro satis reloi queant aut sanguine aut vita.

Tanta enim Immortalis THERESIAE in nos sunt merita, beneficia in gentem nostram tanta, ut Hungarum esse, in videnda sub hac Principe mihi videatur, sitque conditio.

Nam

Nam quamvis in tanta tamque varia diversissimarum gentium multitudine, quæ sub materno Ejusdem se vivere gloriantur sceptro, nemo unus reperiatur omnium, qui non aliquod THERESIANÆ Benignitatis circumferret monumentum; habent tamen illud præ reliquis sibi proprium Hungari, ut quos aliis nunquam non liberaliter largitur, nobis verius favores profundat, idque adeo, ut quemadmodum ILLA universi, qua patet, sententiâ orbis PARENTE PATRIÆ, & suorum MATER audit subditorum, ita nobis suæ nomen & jura tribuisse videatur Primogenituræ.

Innumerus istud testatum reddere possem exemplis, nisi eos in vobis Auditores nactus fuisssem, qui horum quotidiani spectatores exemplorum ac totidem testes estis. Dicite enim, (amabo) an quidquam sub gloriosissimo MAXIMAE PRINCIPIS hujus imperio desideratum à Nobis fuerit, quod sive ad gloriam, sive ad publicum Regni nostri contulisset emolumentum; nec impetratum? — — Ipsa desideria nostra nunquam non prævenit PRINCEPS OPTIMA.

Fluminensis id primum portus, tum Temesiensis (recentissima exempla) testatur Provincia, quorum primum nec desiderare quidem audebamus, desperavimus dum de altera. Excitavit desiderium, spem nostram animavit THERESIA. Quid dico? utrumque superavit, dum hac reddita ornavit Regnum, addito illo fines Imperii heu quantum! auxit Hungarici.

Ulte-

Ulteriora desideratis? — — remotissimos quosvis singulorum sæculorum annales, & antiquissima Regum vestrorum monumenta revolvite. Multa in iis reperietis à Regibus vestris præclare gesta, factaque, sed quæ si cum hodiernis THERESIAE conferantur facinoribus, suapte (absit verbo invidia) evanescent.

Nam ut præcipuos duntaxat memorem, Protorex idola evertit *Stephanus*, veram Christi fidem introduxit, fundavit Episcopatus, dotavit Ecclesias, aut, si mavis, Ecclesiarum ministeria ditavit. Verum (pace Divi Regis dictum sit) eo tempore, quo universâ Idolorum cultus jam pene proscriptus erat Europâ, quo maximus Ecclesiæ apud omnes gentes honor & summa erga Ministros reverentia. Nec sine vi & sanguine subditorum, quorum haud exiguum partem armis ad mutanda sacra coactam fuisse docet Historia. Aliter THERESIA, quæ summis Ecclesiam, & qui Ecclesiæ ministrat, ordinem eo tempore auget incrementis, quo complures Europæ Gentes suæ partem gloriæ in eodem imminuto reponunt; idque ea humanitate & regnandi arte, ut neque eos suæ expertes velit aut pietatis aut munificentiae, qui quamvis orthodoxè non sentiant, sentiunt tamen christianè, eo unice intenta, ut quam quis profiteatur, exacte observetur Religio.

Colomannus saluberrimis primus, quod sciam, gentem nostram circumscripsit legibus, sed quarum observantiam crudelitate magis, si fides Historiis, quam Justitiâ extorsit. Aliter THERESIA, quæ quamvis plurimas ad

com-

communem Regnicolarum securitatem, & incrementum Patriæ utilissimas tulerit, feratque Leges; eâ tamen Justitiæ rigorem moderatur Clementiâ, ut vix credam ullam unquam fuisse, aut esse Gentem, quæ vel Justiore, vel Clementiore gloriari queat Principe.

Andreas id nominis Secundus eximias illas, & nulla cum Natione communes Genti Nostræ impertitus est libertates, ac prærogativas; sed quas sexto post anno, ita testante exteros inter scriptores Raynaldo, Prayio inter patrios, solenni iterum Decreto innovavit. Aliter *THERESIA*, quæ Benignitate magis, quam Imperio regere assueta, jurejurando pacta adeo tenet religiose, ac inviolabiliter, ut nec Novatorum studiis, nec communibus potissimorum Europæ Principum a Sententiâ dimoveri queat exemplis; id unum sollicita, ne, quæ ad incrementum Patriæ concessæ sunt, in nocivam degenerent licentiam, libertates.

Ludovicus depulsâ morum feritate, suaviore Nos vivere docuit ritu, dum litterarum Regno primus invexit studia; dignus idcirco, qui ignoto antea Regibus Nostris vocabulo *MAGNUS* appellaretur. Ast majora hac in re præstitit *THERESIA*, quæ eos ad augendam, firmandamque rem litterariam tulit ordines, ut quod olim Athenæ, reliquis id propediem Europæ Gentibus (modo velimus) futura sit Hungaria. Pollicentur istud conspicua per omnes Regni partes Juventuti educandæ Seminaria, erecta tot sumptibus litterarum Lycæa, & quæ præcipuas jam in origine adæquat Europæ Universitates BUDA, ut Regni, ita

Metropolis scientiarum, quas ut tanto illustriores redderet THERESIA, idem litteris, quod Regibus voluit domicilium; dignissima idcirco, ut quantum meritis Ludovico præstat, tantum sub illustriore ad remotissimam posteritatem transmittatur nomine.

Mathias Corvinus acceptam non sanguinis jure, sed Procerum studiis Hungariæ coronam ad illud evexit splendoris, ac gloriæ fastigium, ut Mathiæ potentiam universus eâ tempestate aut inviderit, aut metuerit orbis, nemini tamen magis, quam nobismetipsis metuendam. Eversæ namque libertatis nostræ rudera Corvinianæ potestatis erant fundamenta. Aliter THERESIA, quæ ignota reliquis terræ Principibus arte nunquam suæ melius prospectum putat authoritati, quam si suorum libertas tuta intactaque conservetur subditorum, bene gnara, eodem auctoritatem regiam, quo subditorum libertatem limite definiri; Patriæ videlicet salute: cui si Regum refragetur potestas, Tyrannidem; si subditorum libertas, licentiam induit perversissimam. Hinc quamvis suus ut nunquam alias prærogativis constet honor, inviolata libertatibus nostris custodia, nullo tamen tempore eò Regum in Hungaria eluctari potuit Majestas, quo eam regnante THERESIA pertigisse læti intuemur singuli, universi veneramur.

Ferdinandus I. & qui eum ex Principe Austriæ domo subsecuti sunt Reges, nihil sibi habuere antiquius, quam ut prolapsam inde ab acceptâ ad Hungarorum Cannas (Mohacsi) clade Imperii nostri relevarent gloriam, eique redderent vigori, quo illud sub primis

mis floruisse scimus Regibus. Verum obstitere salutaribus hisce conatibus continua, quibuscum conflictandum erat, bella; partim à jurato Hungarici nominis tunc hoste, Ottomano, intestinis partim civium intentata dissidiis. Felicior THERESIA, quæ arte, qua præpollet, regnandi, octo supra triginta jam annos liberam seu ab exterorum invasione hostium, sive ab interna civium seditione tenet Hungariam, solâ illud benignitate adepta, quod violentâ alii nequivere potentiâ, ut perpetui videlicet inde ab origine belli sedes, stabile fieret exulantis alibi optatissimæ pacis domicilium, idque eâ rerum tempestate, qua non, ut olim, à solis Ottomannorum armis, sed à potentioribus aliis periculum instat hostibus, quorum non obscura in Hungariæ interitum sunt Consilia, non obscuræ machinationes; suum jam dudum fortituræ effectum, nisi metuerent incassum arma inferri Regno, in quo tot occurrunt propugnacula, quot subditorum corda, nec vinci potest aliud quam Corpora, animo nihil nisi perpetuum Principis amorem spirante.

Hunc & quidem solum hodie implorat THERESIA, dum *charorum suorum* (Epistolæ verba sunt, quam prælegi audivistis) *Hungarorum* subsidia deponcit. Aurea enimvero verba! digna, ut adamantinis cordi nostro inscribantur characteribus nulla unquam ætate oblitterandis. Quid enim esse potest gloriosius, quam eo amoris vocabulo à Principe compellari, quo amata Mater redamatos inclamat filios, soboles Parens.

Neque falleris (si te alloqui licet) PRINCEPS OPTIMA. Tui enim, ita est, Tui sumus: TUA sunt Hungarorum corda, quæ beneficiis devinxisti; TUA corpora & vires, quas benignitate auxisti. Nescit Hungarus ingratus esse: nec unquam fieri patiemur, ut aut præstitorum TE poenitere queat beneficiorum, aut nos pudere oporteat acceptorum; id unum sincero anhelantes desiderio, ut quæ de cordibus nostris jam dudum disposuisti, nunc de vita, corpore, bonis, viribus, aut si quid his ultra nostrum, & quia nostrum TUUM est, ut lubet, disponas.

Vos vero IL.SS. & OO. ite, quo vos Principis vocat amor, & conceptam de vobis spem dignâ Majorum æmulatione æquate, quin imo superate. Juvenem illi, nec ullo adhuc nisi hæreditatis merito insignem proprio defenderunt sanguine THERESIAM; quid nobis seu filiis sive nepotibus faciendum erit, quos summâ jam in octavum supra trigesimum annum regendo sapientiâ, & innumeris quotidie accumulando consenuit beneficiis? an inultam AUGUSTISSIMAM Ejusdem DOMUM adversus iniqua Borussorum molimina sinemus, & venerandam THERESIAE senectutem, quæ nihil nisi pacem, aut si perfidus hostis pacem nolit, ut non vult certè, justum subditorum suorum implorat auxilium, nostris frustrabimur subsidiis? — — Excandescunt, ut video, animorum vestrorum indices vultus, & talia vel cogitare, nobili indignatione nefas mihi innuunt.

Obtemperabo itaque annutibus vestris, & ne eam, quam corde geritis, imprudens exasperem teneritudinem, ulterioribus id suadere desistam argumentis, quod Principis vestrae

stræ ante adhuc, quam postularetur, vobis persuasit amor, illud unum hodie sollicitis, ut quæ decreturi estis, honori non minus vestro, quam Regiæ de vobis expectationi respondeant subsidia; quod ipsum alterum est sermonis Caput.

Mutata rerum, ac temporum vices non ita bellorum mutarunt genera, ut quod olim ad ea gerenda aptum, omni illud careat utilitate hodie. Nam quamvis non jam temere raptò a stivâ, ut quondam, sed diuturnis exercitiis instructo pugnetur milite; fortes tamen, & strenuos hodie dum militia requirit viros, omnisque vana est bellandi ars, si par scientiâ hostis viribus superet, & numero.

Hinc miratus nunquam non eorum doctrinam sum, qui eo ex Capite nostram rejiciunt Insurrectionem, quasi vero hodiernis regulatæ militiæ non amplius deserviat usibus. Errant, qui ita sentiunt, aut si errare videri nolunt, quid nostra sibi velit Insurrectio, nesciunt.

Insurgere nobis idem est, quod propriis militare sumptibus, talesque totidem Hungaria numerat milites, quot Nobiles; qui, si Regno ingruat hostis, si salus exposcat publica, suo arma capiunt ære, nec aliis pugnant stipendiis, quam quibus bellicæ virtutis comes alumnis suis gratificatur GLORIA.

Hanc

Hanc & quidem immortalem solâ Majores nostri adepti sunt insurrectionis ope, quam fundamentalibus idcirco Regni legibus perpetuam voluerunt; haud ignari: aliter pro stipendiis, aliter pugnari pro aris, & focis, tantumque subesse mercenarium inter, & nativum militem discrimen, quantum aliena inter, & propria.

Non diffiteor quidem fuisse nonnunquam, quemadmodum nostra forte jam fuit memoria, ut genus isthoc bel-landi spem de se falleret conceptam. Verum non insurrectionis illud, sed insurgentium factum est vitio, qui si eam, quam leges volunt, seu promptitudinem, siue animi adferant alacritatem, solo hoc milite hodiedum adhuc de medio triumphabis orbe, nec sistent victoriam nova belli stratagemata, ad multiplicandas duntaxat clades, non ad vincendum inventa. Neque enim victoria paratur, nisi fortitudine, qua Hungaros plerisque præstare Gentibus innumera præsentis non minus, quam evolutorum sæculorum evincunt monumenta.

Verum quid sibi hæc volunt? quæret fortasse aliquis, & vanum de Insurrectione sermonem contendet, dum procul a Regno hostis, nec arma inferuntur Hungariæ; quo solo in casu Insurrectionem decerni Leges volunt.

Ita est, non inficior, nec ignota mihi sunt Legum verba; sed quarum si sensum spectes, toto (aut si quid amplius est) diversa reperies calo. Quo enim deventura erat Hungaria, si iidem Majores nostri, quibus Authoribus hæc latæ sunt Leges, hostium semper præstolari voluissent adventum, nec alienos ante armis invassissent

fines

fines, quam ubi jam uri, & excindi videre proprios? — Certe idem Patriam nostram jam dudum mansisset fatum, quod olim excepit Carthaginem hodiedum salvam: si quo Carthaginis muros Annibal defendit exercitu, Romæ mænia oppugnasset.

Neque minora sunt, quæ Regno nostro hodie instant pericula. Conflagravit enim, ut nôstis, jam Bohemia, ardent Moraviæ fines, quid magis conspectaneum? quam ut ad conterminos nos proximum belli trajiciat incendium. Præveniamus itaque ne præveniamur. Neque enim minor est pro salute Patriæ obligatio dissitum adhuc hostem aggredi, quam se suaque adversus jam præsentem tueri.

Verum concedamus, ut cum omni periculi metu ipsum quoque absit periculum — — Habent illud magnæ, & summis natæ rebus gerendis mentes, ut parum aut nihil speciosis licet verbosæ eloquentiæ moveantur rationibus, sui similibus ut plurimum intueantur exempla.

Egregia illa Majores nostri reliquere, dignissima enimvero, quæ imitemur Posteris. Vidimus illos cum Andrea secundo Rege usque Hierosolymitanam, cum successore Ludovico usque Neapolitanam arma tulisse urbem, idque primum inanis gloriæ adipiscendæ, vindictæ alterum sumendæ studio; an quod illi exiguis adeo fecere motibus, nos ad tuendum Principis honorem, ad salvandos a rapina, & excidio detrectabimus concives nostros, & Imperii focios?

Major, æquiorque de vobis mihi, omnibusque iis constat opinio, qui ut vestrum in Principes amorem, ita fidem noscunt

cunt in focios, quâ solâ illud jam dudum apud plerasque Europæ Gentes adepti fumus, ut dum Hungarorum enunciant nomen, nunquam non eximium illud, & tanto gloriosius, quanto rarius est, *fidelium* adjiciant vocabulum.

Adeste itaque animis II. SS. & OO, & egregiam hanc de vobis opinionem novo hodie documento firmate. Præstolantur auxilia vestra, Princeps, Socii, Patria. Quid aliud facti opus? quam ut ea præstetis, quæ saluberrimo leges nostræ instituto unicum in omni periculo voluerunt remedium; tanto hodie efficacius, quanto non aliud credo ad retundendos hostium impetus seu aptius, five facilius subsidium. Neque enim, ut male nonnulli existimant, cum hoste res est, qui aut arti suæ fidat, aut viribus. Omnis in copioso milite est salus, qui temere palantes, & plus latrociniiis, quam bello intentas hostium turmas reprimat, imbellem mulierum sexum a vi, infantium ætatem a raptu, sacras Deo ædes a furtis defendat.

Verum absit, ut seu generositati vestræ limites, five eorum consiliis sermone meo modum ponam, qui publica Regni curant negotia.

Me quod attinet, non alia suadeo, quam quæ honori Vestro, & conceptæ de vobis expectationi respondeant subsidia; quorum utrumque fiet, si quemadmodum in decernendis nihil nisi Principis amorem, ita in præstandis innatum vobis duntaxat Zelum consulatis.

